

Niğde'de Çalışan Annelerin İş-Aile Yaşamı: Sosyolojik Bir Değerlendirme

Özlem ONAT¹

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Hakkı KALAYCI²

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Öz

Araştırma, iş gücüne katılan annelerin ev dışında aktif rol almasının aile dinamikleri ve iş yaşamına etkilerini sosyolojik bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, fenomenolojik yaklaşıma dayalı nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında örneklem olarak Niğde ilinde en az 2 yıl süreyle çalışma hayatında bulunmuş 15 anne seçilmiştir. Katılımcıların aile ve iş yaşamlarıyla ilgili düşünceleri, yarı yapılandırılmış 18 sorudan oluşan görüşme formu aracılığıyla anlaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular temel temalar etrafında belirlenmiştir. Bu temalar üzerine yoğunlaşan betimsel analizler gerçekleştirilmiş ve veri analizi kod açma yöntemi kullanılarak anlaşılmaya çalışılmıştır. Ortak örüntülerin belirlenmesiyle sonuçlar çıkarılmıştır. Bulgular, kamu sektöründe çalışan annelerin iş hayatında karşılaştığı zorlukları ve duygusal deneyimleri açık bir şekilde ortaya koymuştur. Araştırmanın öne çıkan sonuçları arasında iş hayatında olan annelerin çocuklarıyla yeterli zaman geçirememesi, iş yerinde izin taleplerinde yaşadıkları güçlükler ve devlet politikalarının geliştirilme ihtiyacı bulunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, çalışan annelerin iş hayatını dengelemek zorunda olduklarını ve çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını açıkça göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çalışan anne, iş ve aile yaşamı, sosyolojik değerlendirme, Niğde

¹ Bilim Uzmanı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı/Türkiye, E-posta: ozlemonatt0@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8151-9028>

² Dr. Öğretim Üyesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Çankırı/Türkiye, E-posta: hakkikalayci@karatekin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1139-5717>

MAKALE TÜRÜ	Başvuru Tarihi	Kabul Tarihi
Araştırma Makalesi	13.02.2024	03.04.2024

doi: 10.57115/karefad.1436594

Atıf: Onat, Ö. ve Kalaycı, H. (2024). Niğde'de çalışan annelerin iş-aile yaşamı: Sosyolojik bir değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 12(2), 121-149. <https://doi.org/10.57115/karefad.1436594>

Etik: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir.

Etik Bildirim: Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen, Matematik ve Sosyal Bilimler Etik Kurulu, Tarih: 24.05.2024, Belge Doğrulama Kodu: <https://etikkurul.karatekin.edu.tr/dogrulama/2faa950632c54630>

Work-Family Life of Working Mothers in Niğde: A Sociological Evaluation

Özlem ONAT¹

Çankırı Karatekin University

Hakkı KALAYCI²

Çankırı Karatekin University

Abstract

The research aims to examine the sociological implications of mothers' active participation in the workforce on family dynamics and work life. Adopting a phenomenological approach, the study is designed as a qualitative research. A sample of 15 mothers, who have been employed in the workforce in Niğde province for at least 2 years, was selected. Participants' thoughts on their family and work lives were explored through a semi-structured interview form consisting of 18 questions. The obtained data were analyzed around core themes, employing descriptive analyses and using the method of open coding for data analysis. Results were drawn by identifying common patterns. Findings clearly illustrate the challenges and emotional experiences faced by mothers working in the public sector. Prominent outcomes of the study include mothers' inability to spend sufficient time with their children due to work commitments, difficulties encountered in requesting leave at the workplace, and the need for the development of state policies. The results highlight that working mothers are required to balance their work lives, encountering various challenges in the process.

Keywords: Working mother, work and family life, sociological evaluation, Niğde

¹ Science expert, Social Sciences Institute, Çankırı/Turkey, E-mail: ozlemonatt0@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8151-9028>

² Assist. Prof., Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology, Çankırı/Turkey, E-mail: hakkikalayci@karatekin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1139-5717>

ARTICLE TYPE

Research Article

Received Date

02.13.2024

Accepted Date

04.03.2024

Giriş

Aile kurumu, zaman içinde geçmişten günümüze kadar değişiklik göstermiştir. Bu değişimlerle birlikte kadının durumu ve rolü de önemli ölçüde değişim göstermiştir. Avcı-toplayıcı toplumlarda kadın, söz sahibi bir konuma sahipken, aile içindeki rolü de büyük önem taşımıştır. Tarıma dayalı toplumlarda ise kadının toplum ve ev hayatındaki konumu farklılık göstermiştir. Özel mülkiyetin artmasıyla birlikte servet tek bir kişide toplanmış ve bu kişi genellikle erkek olmuştur. Serveti elinde bulunduran erkek, kadın üzerinde otorite sahibi olmuştur. Toplum içinde kadınların ekonomik faaliyetlerde belirli roller aldığı, ancak bu rollerin her dönemde ve şekilde değiştiği bilinmektedir. Kadınların gerçek anlamda ücretli işçi statüsüne sahip olmaları ise Sanayi Devrimi'nin başlamasıyla gerçekleşmiştir. Bu nedenle, kadının çalışma yaşamındaki konumu, Sanayi Devrimi'nin başlangıcı olarak kabul edilerek belirlenmelidir. Sanayi Devrimi'nin başlangıcıyla birlikte, toplumda yaşanan değişimler kadın-erkek ilişkilerini etkilemiş ve erkeğin statüsünün yükselmesine rağmen kadının ikincil bir konuma itildiği ve etkisizleştirildiği ataerkil bir düzenin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Çoban Döşkaya, 2010). Kadının çalışma hayatında yer alması ve hangi koşullarda olması gerektiği, geçmişten günümüze kadar süregelen bir tartışma konusu olmuştur. Özellikle Sanayi Devrimi'nin ardından çalışma şartlarındaki değişimler, toplumsal yapıda dönüşümlere neden olmuştur. Kadınlar, önceden ev dışında aktif çalışma hayatına katılamazken, Sanayi Devrimiyle birlikte kendilerini hane dışında çalışma alanında görmüşlerdir. Kadının toplumdaki algısı farklılaşırken, bu durum kadının rolü ve statüsü üzerinde birçok etki yaratmıştır. Zamanla, kadının rolüne ek olarak ekonomik özgürlüğe sahip çalışan anne kavramı ortaya çıkmış ve günümüzde daha belirgin bir şekilde gözlemlenmiştir. Çocuk sahibi kadının iş yaşamında yer almasıyla birlikte farklı zorluklar ortaya çıkmıştır. Zira geçmişten günümüze kadar kadın, annelik, çocuk bakımı, yaşlıların bakımı ve ev işlerinin yürütülmesi gibi bir dizi görevden sorumlu kılınmıştır. Anne, çalışma yaşamında yer almak konusunda belirli noktalarda memnuniyet gösterse de aile içinde kadın ve erkek arasındaki görev dağılımında yaşanan adaletsizlikler, kadının iş ve ev arasında sıkışık kalmasına, gün içinde çift mesai yapmasına ve çalışma hayatında birçok sorunla karşılaşmasına yol açmaktadır. Son dönemde, iş hayatında aktif olarak yer alan annelerin karşılaştığı sorunlar daha fazla göz önüne çıkmaktadır. Bu sorunlara çözüm üretebilmek amacıyla, çalışan annelerin sorunları çeşitli araştırmaların konusu olmuştur.

Bu çalışmanın önemi iki temel açıdan ele alınmaktadır. İlk olarak, Niğde ilindeki çalışma yaşamında yer alan annelerin karşılaştığı sorunları (aile-iş hayatı, toplumsal eşitlik, aile politikalarının gelişimi, toplumsal farkındalık) sistematik bir şekilde incelemesi, bilimsel yöntemlerle kadınların iş yaşamı ile annelik arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde ele

alması ve bu sorunların tespit edilerek çözüm önerilerine katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu araştırma, sadece belirli bir coğrafi alandaki annelerin yaşadığı zorlukları değil, aynı zamanda genel olarak kadınların iş ve aile yaşamları arasındaki dengeyi anlamamıza ve bu dengeyi sağlamak için gereken adımları belirlememize olanak tanımaktadır. İkinci olarak, Niğde ilinde bu konuya neden olan problemleri inceleyen bir çalışma henüz gerçekleştirilmemiştir. Bu bağlamda, bu araştırmanın literatüre yeni bir katkı sağlaması öngörülmektedir. Elde edilecek bulgular, benzer konuları ele alan gelecekteki araştırmalara ışık tutabilmekte ve bu alandaki bilgi eksikliğini giderebilmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın ilgili alanda güvenilir bir kaynak olması ve gelecekte yapılacak benzer araştırmalara temel oluşturması beklenmektedir.

Literatür Özeti

Kadınlar tarih boyunca, toplumun koşullarına bağlı olarak çeşitli konum ve pozisyonlarda yer almışlardır. Tarım, hayvancılık ve sanayi gibi sektörlerde faaliyet göstererek toplumun ekonomik faaliyetlerine katkı sağlamışlardır. Ancak, kadınların yer aldığı konumlar genellikle üretim faaliyetlerinde ekonomik olarak ikincil bir rol üstlenmelerine neden olmuştur. Endüstri Devrimi ile birlikte kadınlar hane dışında çalışmaya başlamıştır. Endüstri Devrimi, çalışma yaşamını önemli ölçüde etkileyerek işçi sayısını, mesleklerin, mevkilerin ve sektörlerin dağılımını değiştirmiştir. Bu süreç, günümüzdeki anlamıyla alt sınıfların oluşumuna yol açarak kadın-erkek nüfusunu etkilemiştir (Çıtak, 2008, s. 25).

Türkiye'de, kadının iş yaşamına katılımı, endüstrileşme süreciyle birlikte gerçekleşmiştir. Bu durum, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet dönemlerinde çeşitli değişikliklere yol açmıştır. Bu nedenle, kadının çalışma hayatını anlamak için tarihsel süreçte Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası dönemleri ayrı ayrı ele almak anlamlı olacaktır. 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı, resmi olarak kadınların toplumsal rolünde değişikliklere yol açmıştır (Aslan, 2006, s. 120-121). Bu dönemde, ülkedeki azalan erkek istihdam açığına cevap verebilmek için Osmanlı Ticaret Nezareti tarafından "Kadın Amale Ordusu" kurulmuştur (Atıl, 2009, s. 353). Şanlıurfa'daki çorap fabrikalarında 1000, Ankara, Sivas ve İzmir'deki halı dokuma tezgahlarında 4780, Aydın'da 11000, Eskişehir, Kütahya ve Afyonkarahisar'da ise 1500 kadının istihdam edildiği bilinmektedir (Çiftçi, 1982, s. 87). Ancak, Tanzimat Devri ve Birinci Dünya Savaşı'na kadar geçen süre zarfında, kadınlara yönelik kanunlar yetersiz kalmıştır. Cumhuriyetin ilanı (29 Ekim 1923) birlikte uygulanan ekonomik ve yasal değişiklikler, kadınların çalışma hayatına katılarak modern toplumsal yapıya geçişin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Atatürk İlke ve İnkılapları, kadının hürriyetine odaklanarak kadının sosyal konumuna yeni bir anlam kazandırmış ve kadına sosyal önem kazandırmıştır (Doğramacı, 1989, s. 89). 1923 yılında düzenlenen "İzmir İktisat Kongresi" nde kadınların maden

ocaklarında çalıştırılmaması, kadınlara ücretli izin politikasının uygulanması ve doğum sürecine dair düzenlemeler gibi konularda fikir birliği sağlanmıştır (Önder, 2013, s. 39; Makal, 2015, s. 47-50). 1930 yılında kabul edilen "Umumi Hıfzıssıhha Kanunu" ile kadın çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konularına odaklanılarak kalıcı çözümler sunulmuştur (Önder, 2013, s. 39; Makal, 2015, s. 47-50). 1936 yılında yürürlüğe giren 3008 sayılı ilk "İş Kanunu", kadınların çalışma hayatına katılımıyla ilgili yenilikler getirmiş olsa da kadınların çalıştırılmaması gereken işlerde yer almamasına ve annelik rolüne dair düzenlemelere yer verilmemesine dikkat çekmektedir (Atıl, 2009, s. 354). 1950 yılı, çalışan kadınların değerlendirilmesi açısından önemli bir dönem olarak kabul edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın tahribatının büyük ölçüde giderildiği bu dönemde, kadın istihdamında artış gözlenmiştir (Makal, 2015, s. 61). 2014-2018 yıllarını kapsayan "Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı", kadınların çalışma hayatına katılımında bir artış yaşandığını ortaya koymaktadır (Aşık, 2013, s. 2). Bu plan, cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi amacıyla kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almasını, toplumsal haklarının artırılmasını ve iş sağlığına yönelik düzenlemelerin yapılmasını vurgulamaktadır (Önder, 2013, s. 41). Ayrıca, iş-aile uyumunu sağlamaya yönelik esnek çalışma modellerinin ve çocuk bakım evlerinin artırılması, doğum izni seçeneklerinin çeşitlendirilmesi gibi konulara da değinilmektedir (Aşık, 2013, s. 2).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde Adak'ın 2007 yılında yapmış olduğu "Kadınların İkilemi: İş ve Aile Yaşamı" adlı çalışması, aile ve iş yaşamı arasındaki ilişkinin kadınlar için önemli bir ikilem oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmada, toplumsal cinsiyet perspektifinde kadının işgücüne katılım modelleri ve aile içi ilişkileri incelenmektedir (Adak, 2007, s. 138-152).

Hüseyinli ve Hüseyinli'nin 2016 yılında "Çocuk Bakımının Kadın İşgücü Üzerindeki Etkileri ve Hukuki Düzenlemeler" adlı araştırmalarının içeriği çocuk bakımının kadınların işgücüne katılımı üzerindeki etkilerini ve bu konuda yapılan hukuki düzenlemeleri ele almaktadır. Araştırma, kadınların çocuk bakımı ile iş hayatı arasındaki dengeyi nasıl sağladıklarını, bu dengeyi etkileyen faktörleri ve bu alandaki hukuki düzenlemelerin etkinliğini incelemektedir. Yapılan çalışma, çocuk bakımının kadınların iş yaşamına olan etkilerini anlamak ve daha iyi çalışma koşulları ve destekleyici hukuki düzenlemeler sağlamak amacıyla bir inceleme ve değerlendirmeyi içermektedir (Hüseyinli ve Hüseyinli, 2016, s. 109-132).

Özdemir'in 2021 yılında ele aldığı "Çalışan Kadınların Annelik ve İş Hayatı Deneyimleri: Gaziantep Örneği" adlı çalışması çalışan kadınların annelik ve iş hayatı deneyimlerini Gaziantep şehri bağlamında ele almaktadır. Araştırma, Gaziantep'te çalışan kadınların annelik rollerini nasıl deneyimlediklerini, iş hayatıyla annelik arasındaki dengeyi nasıl sağladıklarını, bu deneyimlerin kadınların kariyerlerine etkisini ve toplumsal

faktörlerin bu deneyimler üzerindeki etkilerini ele almaktadır (Özdemir, 2021).

Özgür'ün 2020 yılında kaleme aldığı "Tarihsel Değişim Sürecinde İş ve Aile Yaşamında Kadın: Muğla İli, Bankacılık Sektöründe Çalışan Çocuklu Kadınlar Üzerine Bir İnceleme" adlı araştırmasının içeriği, Muğla ilinde bankacılık sektöründe çalışan çocuklu kadınların iş ve aile yaşamlarındaki deneyimlerini ve bu deneyimlerin tarihsel süreç içinde nasıl değiştiğini aktarmaktır. Araştırma, kadınların iş ve aile yaşamları arasındaki dengeyi sağlama çabalarını, karşılaştıkları zorlukları, aile ve iş yerindeki destek sistemlerini, sosyal normlar ve kültürel faktörlerin etkisini ele almaktadır (Özgür, 2020).

Beyenal'in 2019 yılında yapmış olduğu "Çalışan Anne Olmanın Ev, İş Ve Sosyal Yaşam Üzerindeki Etkileri" adlı çalışması çalışan annelerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve iyileştirmeye yönelik çözüm önerilerinin sosyal hizmet bakış açısıyla sunmaktadır. Araştırma sonuçlarının sosyal hizmet literatürüne katkı sağlaması ve çalışan annelere yönelik politikaların belirlenmesine yardımcı olması hedeflenmiştir. Araştırmanın çalışan annelerin ev, iş ve sosyal yaşam üzerindeki etkileri konusunda daha fazla anlayış ve farkındalık yaratması beklenmektedir (Beyenal, 2019).

Büyük ve Tansel'in 2007 yılında yapmış oldukları "Türkiye'de Çocuk Sahibi Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımı: Eğilimler ve Engeller" adlı çalışmaları Türkiye'deki çocuk sahibi kadınların işgücü piyasasına katılım eğilimleri ve karşılaştıkları engelleri incelemiştir. Çalışma, istihdam oranları, iş arama davranışları, çocuk bakımı hizmetlerine erişim gibi konuları ele almaktadır (Büyük ve Tansel, 2007).

Arat'ın 2011 yılında yayımladığı "Türkiye'de Çalışan Kadınlar: Çalışma Yaşamında Cinsiyet Eşitsizliği" adlı kitabı Türkiye'de çalışan kadınların iş yaşamında karşılaştıkları cinsiyet eşitsizliği sorununu ele almaktadır. Kadınların işgücüne katılım oranları, işte yükselme imkanları, ücret eşitsizlikleri gibi konuları detaylı bir şekilde analiz etmektedir (Arat, 2011).

Yapılan bu çalışmalar, çocuk sahibi kadınların iş yaşamına katılımının sosyal yapı, kültürel normlar ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, toplumun cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalığını artırmak, yapısal engelleri azaltmak ve kadınların iş yaşamında daha aktif rol almalarını desteklemek amacıyla önemli bir rol oynamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, çocuk sahibi kadınlarla derinlemesine bir anlayış geliştirmek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, fenomenolojik

yaklaşım benimsenmiş ve gerçek olay ve durumların daha gerçekçi bir şekilde ortaya konulmasına odaklanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 40). Bu perspektif, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak olayları betimlemekte ve katılımcılarla birebir görüşmeler yapılarak duygu ve düşüncelerinin nasıl algılandığını belirlemektedir (Özcan ve Özbay, 2002, s. 62). Fenomenoloji, günlük yaşamda fark edilen ancak anlaşılabilen olguları ele almakta ve bu olguları tecrübeler, olaylar, algılamalar gibi çeşitli formlarda anlaşılır kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 69). Araştırma sürecinde ele alınan diğer kuramlar da dikkate alınmış olmakla birlikte, katılımcıların görüşlerinin fenomenolojik (olgusal) kuram çerçevesinde sunulmasının uygun olacağı belirlenmiştir; böylelikle kuramsal bir teklik oluşmamıştır. Çocuk sahibi kadınların aile ve çalışma hayatındaki zorlukları, etkileri, beklentileri ve önerileri derinlemesine incelemiş ve elde edilen bulgular sosyolojik bakış açısı ile değerlendirmiştir. Bu bağlamda, araştırmacılar ile katılımcılar arasındaki güvenin oluşmasını sağlamak amacıyla derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak araştırma soruları açık bir şekilde yönlendirilmiştir. Derinlemesine görüşme tekniği ile elde edilen veriler, iş yaşamına ilişkin davranışlar ve annelik deneyimlerine odaklanan yarı yapılandırılmış açık uçlu sorularla çocuk sahibi kadınlara yönlendirilmiştir. Bu yöntem, katılımcıların görüşlerini ayrıntılı bir şekilde ifade etmelerine olanak sağlamıştır.

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma yöntemi, verilerin toplanmasında genellikle üç temel araçtan yararlanır: görüşme, gözlem ve doküman incelemesi. Bu araştırmada, çalışan annelerin aile ve iş hayatına yönelik davranışlarının incelenmesi amacıyla fenomenolojik (olgu bilim) yaklaşım kullanılmış ve veriler görüşme tekniği ve görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulundan izin alınarak uygulanmıştır. Görüşme formunda, aile ve iş hayatına yönelik sorunlar değerlendirmek amacıyla iki temel çerçeve üzerinden 18 soru yer almaktadır. Bu soruların 9'u aile hayatına (annelerin çalışmasının aile yaşamına olan etkileri, anne-çocuk ilişkisi, çocukların bakımının sorumluluğu, ev içi görev dağılımı ve eşlerin destekleri) odaklanırken, diğer 9'u ise (katılımcıların iş hayatına yönelik algıları, karşılaştıkları sorunlar) çalışma hayatının etkilerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen bulguların analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu yaklaşım, verilerin belirli temalar ve özetlemelerle yorumlanmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Betimsel analiz, verilerin uygun şekilde sınıflandırılması ve yorumlanmasıyla sonuçlara ulaşmayı mümkün kılar. Araştırmanın son aşamasında ise araştırmacının katkılarıyla

gelecek hakkında tahminler ve öneriler sunulmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005, s. 258).

Tablo 1

Çalışmaya Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Görüşlerinin Tematik Analizi

1. Katılımcıların Demografik Özellikleri
1.1. Yaş
1.2. Meslek
1.3. Deneyim Süresi
1.4. Çocuk Sayısı
2. Katılımcıların Aile Hayatına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi
2.1. Çalışan Anne Olma Nedenleri ve Motivasyonları
2.2. Çalışan Anne Olmanın Aile Dinamiklerine Etkisi
2.2.1. Eş ve Çocuklarının Tutumları
2.2.2. Çocuk Bakımı ve İlgilenme Durumu
2.2.3. Özel Günlerde Çocuğun Yanında Olabilme İmkânı
2.3. İş ve Aile Hayatı Arasındaki Dengenin Sağlanması
2.3.1. Çocuk Bakım Sorumluluğu ve İş Performansı
2.3.2. Eşin Destek Olma Durumu
2.4. Çalışmanın Getirdiği Olumlu ve Olumsuz Yönler
2.5. İdeal Aile Hayatı ve Çalışma Dengesi
3. Katılımcıların İş Hayatına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi
3.1. İş Hayatına Yönelik Tutumlar ve Beklentiler
3.2. Çocuk Sahibi Olmanın Kariyer İlerlemesine Etkisi
3.3. İş Yerinde Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri
3.4. Devlet Politikalarının Çalışan Anneler İçin Önemi ve Talepleri

Etik Bildirim ve Etik Kurul Kararı

Yazarlar, bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir. İlgili çalışma için 25.05.2024 tarih ve <https://etikkurul.karatekin.edu.tr/dogrulama/2faa950632c54630> belge doğrulama adresinde yer alan Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen, Matematik ve Sosyal Bilimler Bilimsel Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular

Katılımcıların kamu sektöründe çalışıyor olmaları, çalışan annelerin davranışları ve beklentilerinin incelenmesi amacıyla özellikle dikkate alınmıştır. Kamu sektöründe çalışmanın araştırma açısından belirli avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlar şunları içerebilir: Kamu

sektöründeki çalışma koşulları genellikle daha standart ve düzenlidir, bu da katılımcıların iş deneyimleri üzerinde daha istikrarlı bir temel oluşturabilir. Ayrıca, kamu sektöründe çalışan annelerin, özellikle kamu politikalarının ve çalışma düzenlemelerinin etkisi altında oldukları düşünülerek, araştırmanın sonuçlarının genel olarak toplumsal ve politik bağlamda daha geniş bir öneme sahip olabileceği göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada, belirlenen ölçütlere uygun 15 katılımcıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı ve konusu, katılımcılara görüşme başlamadan önce detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Katılımcıların gizliliklerinin korunması için, her birine bir kod numarası atanmıştır. Aşağıda, araştırmaya katılan 15 katılımcının özgeçmiş bilgileri ve kod numaraları verilmiştir.

Tablo 2

Katılanlara Yönelik Genel Bilgiler

Katılımcı	Yaşı	Mesleği	Deneyim Süresi	Çocuk Sayısı
K1	45	Öğretmen	20 yıl	2
K2	34	Öğretmen	11 yıl	2
K3	26	Yönetici Asistanı	2 yıl	1
K4	30	Muhasebeci	7 yıl	1
K5	30	Hemşire	11 yıl	2
K6	32	Öğretmen	8 yıl	1
K7	42	Diş Hekimi	18 yıl	1
K8	45	Memur	20 yıl	3
K9	35	Memur	12 yıl	1
K10	30	Tekniker	8 yıl	2
K11	36	Memur	17 yıl	2
K12	60	Diş Hekimi	37 yıl	2
K13	28	Tekniker	4 yıl	1
K14	33	Tekniker	15 yıl	1
K15	34	Asistan	7 yıl	1

Araştırma kapsamında 15 çocuk sahibi çalışan kadın ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar Niğde ilinde yaşamakta ve en az 2 yıl kamuda çalışma hayatı içerisinde yer alan annelerden oluşmaktadır. Tecrübelerini aktarabilmek açısından farklı yaş aralığı ve meslek grubundan olan kadınlara yer verilmiştir.

Katılımcıların Aile Hayatına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde katılımcıların çalışan anne olmaya dair görüşleri, aile içindeki etkileri, anne-çocuk ilişkisi, çocuk bakımının sorumluluğu, ev içi görev dağılımında eşlerinin desteği ve bu zorluklarla başa çıkma şekilleri ile iş hayatına yansımaları ele alınmıştır. Toplamda bu kategoride 9 farklı soru sorulmuştur. Katılımcıların deneyimleri ve görüşleri doğrultusunda çalışan annelerin aile hayatındaki çeşitli konulardaki perspektifleri ele alınmıştır.

Tablo 3*Çalışan Anne Olmaya Yönelik Düşünceler*

Tema	Katılımcı Görüşleri
Sorumluluk	K14: "Yorgun ve sorumluluklarına vakit ayıramayan bir anne." K8: "Sürekli her şeyi kontrol altında tutmak bence." K12: "Çok yorucu." K13: "Yorucu ve güzel" K2: "...insan yıpranabiliyor." K5: "Zorlu bir süreç. Hem de çok zor."
Zorluk	K4: "Bir de bütün bu olanlara rağmen çevrene hep iyiyim imajı vermek durumunda kalıyorsun ya... Bizim hiç yorulduğum demememiz gerekiyor." K7: "Zaman zaman çaresizlikler."
Çaresizlik	K6: "Sadece tek kötü yanı çocuğunuza daha az vakit Ayırıyorsunuz." K15: "Çocuğuna ilgi, alaka eksikliği hissi oluyor." K11: "Özgürce çocuklarıma yetebilmek."
Güçlü Olmak	K10: "Aile hayatım için maddi, manevi yönden güzel bir şey çalışan anne olmak." K1: "Daha çok stres... ay başında fazla gelir."
Stres	K3: "Kadınların çalışması gerektiği taraftarıyım fakat ekstra stres getirisi var." K9: "Hem güzel, hem stresli."

Araştırma kapsamında, çalışan annelerin aile hayatına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla "Çalışan anne olmak sizce ne anlama geliyor?" sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Bu soru hem iş hayatında aktif olan hem de çocuk sahibi olan kadınların bakış açısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tablodaki görüşler çalışan annelerin deneyimlerine dayalı olarak çeşitli temaları yansıtmaktadır. Sorumluluk, zorluk, yorgunluk, çaresizlik ve fedakârlık gibi temalar, çalışan annelerin yaşadığı günlük hayatın zorluklarını ve zorluklarla başa çıkma çabalarını yansıtmaktadır. Bu temalar, çalışan annelerin hem iş hem de aile hayatını dengelemeye çalıştığını ve bu dengeyi sağlamanın zorluklarına dikkat çekmektedir. Katılımcıların birçoğu, çalışan anne olmanın sorumlulukların artması, zorluklarla mücadele etme ve yorgunluk hissi gibi zorlayıcı yönlerini vurgulamıştır. Ayrıca, çaresizlik hissi ve fedakârlık gerekliliği gibi duygusal ve psikolojik boyutlar da ortaya çıkmıştır.

Tablo 4*Çalışan Anne Olmanın Aile Hayatınıza Etkisi*

Tema	Katılımcı Görüşleri
Maddi Getiri	K1: "İyi bir hayat yaşamak için çalışmak zorundayım bu durum evden ve çocuğumdan beni alıkoyuyor. Maddi olarak iyi fakat manevi olarak kendimi eksik hissediyorum."
İlgi Eksikliği	K15: "Ekonomik açıdan güzel fakat çocuğuna ilgi, alaka eksikliği hissi oluyor." K3: "...dolayısıyla suçluluk duygusu hissediyorum... kendimi sorguluyorum."
Suçluluk Duygusu	K4: "Çalıştığım için bazen kendime kızıyorum." K12: "Çocuklarımla tüm özel anlarını başkaları yaşadı."
Yorgunluk	K5: "...yoğun ve zor geçen bir günün sonunda evde yorgun oluyorum. Evdeki sorumluluklarımı da etkiliyor." K6: "İster istemez evde gerilim çıkıyor. Çocuğumun ekonomik problemler yaşamaması ve iyi bir geleceğe sahip olması için çalışsam da bazen kendimi sorguluyorum."
Aile İçi Gerilim	
Fedakarlık	K7: "Çalıştığım için çocuklarımdan hep fedakarlık yaptım." K8: "Daha çok stres... ay başında fazla gelir."
Stres	
Zaman Yetersizliği	K2: "Açıkçası daha çok stres getirisi var." K10: "İşler yetişmiyor."
Planlı Yaşam	K11: "Ailecek daha planlı yaşamayı öğrendik. Herkes kendi sorumluluğunu bilir." K13: "Maddi kazanç sağlamanın yanında zaman ayıramamak gibi olumsuz bir yönü de var." K9: "Maddi olarak iyi fakat manevi olarak kendimi eksik hissediyorum." K14: "Aile hayatım için maddi, manevi yönden güzel bir şey çalışan anne olmak."

Araştırma kapsamında, çalışan annelerin aile hayatına yönelik etkilerini belirlemek amacıyla "Çalışan anne olmanızın aile hayatınıza ne gibi etkileri var?" sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Bu soru, çalışan annelerin iş hayatındaki rolünün aile yaşantıları üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik bir bakış açısı sunmaktadır. Tablodaki katılımcı ifadeleri, çalışan annelerin aile hayatına olan etkilerini ve deneyimlerini ortaya koymaktadır. Birçok katılımcı, çalışmanın maddi getirisi olduğunu belirtmekle birlikte, bu durumun manevi olarak eksiklik hissi yarattığını ifade etmiştir. Çalışan annelerin çocuklarına yeterli ilgi ve alakayı gösteremediklerini düşündükleri ve bu durumdan dolayı suçluluk duygusu yaşadıkları da ortaya çıkmıştır. Yorgunluk, zaman yetersizliği ve aile içi gerilim gibi zorluklar da çalışan annelerin karşılaştığı diğer faktörlerdir. Tüm bu düşünceler, iş hayatındaki annelerin karşılaştığı zorluklar ve mücadeleler,

toplumsal destek ihtiyacı, ek sorumluluk ve stresin anlaşılmasını yansıtmaktadır. Bireyler, kendi iç dünyalarında belirli sembollerin oluşturduğu bir düzen yaratmakta ve bu düzen, tutumlarını nasıl şekillendirdiklerini belirlemektedir (Larossa ve Reitzes, 1993, akt. Erdem, 2018, s. 137). Bu görüşe göre, bireyler, toplumsal etkileşimler sonucunda kendilerini diğer insanlardan farklı kılan özelliklerini, ilişkilerini ve yaşamlarını nasıl algıladıklarını belirlemektedir. Bu tablodaki ifadelerde çalışan annelerin yaşadığı zorluklar, stres, yorgunluk gibi konular, bireylerin günlük etkileşimlerinde ve deneyimlerinde şekillenen sosyal gerçekliklerini yansıtmaktadır.

Tablo 5

Çalışan Anne Olarak Çocuğa Yeterince İlgi Gösterme Durumu

Katılımcı	Çocuğa İlgi Gösterme Durumu	Tema
K7	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Zaman eksikliği ve yoğunluk
K9	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Yorgunluk ve enerji azlığı
K5	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Zaman eksikliği ve yoğunluk
K11	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Zaman eksikliği ve yoğunluk
K8	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Yorgunluk ve enerji azlığı
K13	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Zaman eksikliği ve yoğunluk
K1	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Yorgunluk ve enerji azlığı
K15	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Çalışma süresi, verimli zaman
K14	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Zaman eksikliği ve yoğunluk
K6	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Yorgunluk ve enerji azlığı
K3	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Yorgunluk ve enerji azlığı
K12	Hayır, ilgi gösteremiyorum	Çalışma süresi, verimli zaman
K4	Evet, ilgi gösterebiliyorum	Sorumluluklar ve ev işleri
K2	Evet, ilgi gösterebiliyorum	Sorumluluklar ve ev İşleri
K10	Evet, ilgi gösterebiliyorum	Çalışma süresi, verimli zaman

Çalışma hayatında yer alan annelerin, çocuklarıyla olan ilişkilerini anlamak amacıyla katılımcılara, "Çalışan anne olarak çocuğunuzla yeterince ilgilenemediğinizi düşünüyor musunuz? şeklinde bir soru yöneltilmiş ve katılımcıların yanıtları analiz edilmiştir. Tabloya göre çocuklarıyla yeterli düzeyde ilgilenemediğini belirten annelerin sayısının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum zaman eksikliği, yoğunluk, yorgunluk ve enerji azlığı gibi faktörlerle ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda, tablo etkileşimci ve fenomenolojik kuramlarla ele alınabilmektedir. Verilen yanıtlar, çalışan annelerin yoğun çalışma saatleri ve ev işleri gibi sorumluluklarının, çocuklarıyla yeterli ilgi ve zaman geçirememelerine neden olduğunu göstermektedir. Bu durum, annelerin çocuklarıyla etkileşimlerini sınırlandıran faktörlerin varlığını ortaya koymaktadır. Bir diğer değerlendirme ise zaman eksikliği, yoğunluk, yorgunluk gibi deneyimlerin çocuklarıyla ilgilenmelerini sınırlandırdığını ifade ettikleri görülmektedir. Bu da bireylerin

kendi içsel deneyimlerini, çocuklarıyla ilgilenme durumunu nasıl algıladıklarını yansıtmaktadır.

Tablo 6

Çocuklarının Özel Günlerinde Yanlarında Olma Durumu

Katılımcı	Temalar	Katılımcı Görüşleri
K1	Özel günlerde yanlarında olma isteği	“Evet 2 çocuğumda da sorun yaşamadım. Hep yanlarındaydım.”
K3	Büyüme sürecinde yanlarında olma	“... her anında yanındaydım.”
K6	İş ve izin durumu	“Evet, izin alıp yanında olabiliyorum.”
K4	Özel günlerde yanlarında olma isteği	...“evet katılım sağlıyorum.”
K5	Diğer aile üyelerinin katılımı	“Evet izin alabiliyorum ben alamıyorsam da eşim alıyor ve mutlaka katılıyor.”
K15	Diğer aile üyelerinin katılımı	“İmkan buldukça evet ben bulunamasam babamız gidiyor mutlaka.”
K10	Özel günlerde yanlarında olma isteği	“Evet, doğum günlerinde yanında olabiliyorum.”
K13	Özel günlerde yanlarında olma isteği	“Evet elimden geldiği kadar oluyorum.”
K8	Özel günlerde yanlarında olma isteği	“Elimden geldiğince yanında olmaya çalışıyorum.”
K9	Özel günlerde yanlarında olma isteği	“Evet oluyorum.”
K11	Üzüntü ve pişmanlık	“Asla olamadım ve bu yüzden hala çok üzülüyorum.”
K12	Üzüntü ve pişmanlık	“Maalesef yanlarında olamadım.”
K7	Kısmi katılım	“... pek sayılmaz.”
K2	Kısmi katılım	“... bazen.”
K14	Kısmi katılım	“Tam olmasa da kısmen.”

Araştırmada, çalışan annelerin çocuklarının özel günlerinde yanlarında olup olmadıklarını belirlemek amacıyla katılımcılara "Çocuğunuzun doğum günü, karne günü, yılsonu gösterisi gibi özel günlerinde çalışan anne olarak yanında olabiliyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Tablodaki verilere göre, bazı katılımcılar (K1, K4, K6, K9, K13) çocuklarının özel günlerinde yanlarında olmak istediklerini belirtmiştir. Ancak, iş ve izin durumları veya diğer nedenlerle tam olarak yanlarında olamamışlardır. Diğer katılımcılar ise (K3, K5, K15, K11, K12, K7, K2, K14) özel günlerde kısmi bir katılım

göstermişlerdir veya diğer aile üyeleri bu özel günlerde çocuğun yanında yer almıştır. Çalışan annelerin çocuklarının özel günlerinde tam olarak yanlarında olabilme durumu farklılık göstermektedir. İş ve izin durumu, büyüme sürecinde yanlarında olma, kısmi katılım, üzüntü ve pişmanlık gibi faktörler bu durumu etkileyebilmektedir. Ayrıca, diğer aile üyelerinin katılımı da bazı durumlarda çocuğun yanında olabilme ihtiyacını karşılamaktadır. Tablodaki veriler, çalışan annelerin özel günlerde çocuklarıyla ilgili deneyimlerini ve bu deneyimlerin anlamlarını yansıtmaktadır.

Tablo 7

Katılımcı Çalışırken Çocuk Bakım Sorumluluğu

Katılımcı	Temalar
K1	Aile büyükleri/aile üyesi
K2	Aile büyükleri/aile üyesi
K3	Aile büyükleri/aile üyesi
K4	Aile büyükleri/aile üyesi
K9	Aile büyükleri/aile üyesi
K11	Kendileri
K12	Kendileri
K6	Bakıcı/kreş
K10	Bakıcı/kreş
K14	Bakıcı/kreş
K7	Okula gidiyor
K8	Okula gidiyor
K15	Okula gidiyor
K1	Kendileri
K2	Kendileri

Bu doğrultuda aile hayatı ile ilgili katılımcılara “Siz çalışırken çocuklarınızın bakımı kime ait?” sorusu sorulmuştur. Tablodaki verilere göre, katılımcıların çocuk bakım sorumluluğunu çeşitli şekillerde yerine getirdikleri görülmektedir. Bazı katılımcılar (K1, K2, K3, K4, K9) aile büyükleri veya aile üyeleri tarafından çocuklarının bakımını sağlamaktadır. Diğer katılımcılar ise (K11, K12) çocuk bakımını kendi üzerlerine almaktadır. Bir grup katılımcı ise (K6, K10, K14) bakıcı veya kreş gibi hizmetlerden faydalanmaktadır. Bazı katılımcılar ise çocuklarını okula göndermektedir (K7, K8, K15). Çalışan annelerin çocuk bakım sorumluluğunu farklı yöntemlerle yerine getirmeleri, sosyolojik olarak yapısal işlevselci kuram ile desteklenebilmektedir. Durkheim, toplumdaki iş bölümü, görev ya da sorumlulukların belirli bir uzmanlık derecesi gerektirdiği için somut toplumsal olgu olduğunu ileri sürmektedir (Ritzer, 1992). Çalışan annelerin iş hayatına katılımıyla birlikte çocuk bakımı sorumluluğunun da farklı aktörlere devredilmesi, toplumun işlevselliğini

sağlayabilir. Aile büyükleri veya aile üyeleri, bakıcılar veya kreşler, okullar gibi faktörler, toplumsal iş bölümünde ve rollerin dağılımında önemli bir rol oynayarak çalışan annelerin iş hayatına katılımını mümkün kılmaktadır.

Tablo 8

Katılımcıların Bakış Açısı ile Eşlerinin Ev içi Sorumluluklara Destek Olma Durumu

Katılımcı	Temalar	Katılımcı Görüşleri
K1	Eşlerin destekleyici olması	"... haricinde eşimde destek oluyor."
K2	Eşlerin destekleyici olması	"... evde durum böyle değil eşim destek oluyor."
K3	Eşlerin destekleyici olması	"... destek oluyor."
K4	Yetersiz eş desteği	"Çocuk konusunda evet ödevlerine falan yardım ediyor."
K5	Yetersiz eş desteği	"Bazen oluyor ama yeterli seviyede değil."
K6	Eşlerin destekleyici olması	"...yardımcı oluyor."
K7	Eşlerin destekleyici olması	"Eşim destek oluyor."
K8	Yetersiz eş desteği	"Her zaman olmasa ara sıra tartışma konusu olur... bu yüzden kavga edebiliyoruz."
K9	Eşlerin destekleyici olması	"Eşimden bir destek görmüyorum." "Eşim evin bütün işlerinde bana yardımcı olur. Temizlik, yemek benim yetemediğim her şey de yardımcı olur."
K10		
K11	-	-
K12	Eşlerin destekleyici olması	"Evet, destek oluyor."
K13	Eşlerin destekleyici olması	"Evet destek oluyor." "Yardımcı olmuyor...Daha fazla üstelersem ailemiz yıkılabilir, bu şekilde yaşamaya alıştım."
K14	Yetersiz eş desteği	
K15	Eşlerin destekleyici olması	"Destek oluyor."

Katılımcılara yöneltilen "Eşiniz; ev işleri, çocuk bakımı, temizlik gibi işlerde size destek oluyor mu? Destek olmuyorsa eşinize karşı tutumunuz ne yöndedir?" sorusuna verilen cevaplardan genel olarak eşlerin iş bölümü konusunda destekleyici bir tutuma sahip olduğu görülmektedir. Tablodaki verilere göre, bazı katılımcılar (K1, K2, K3, K6, K7, K10, K12, K13, K15) eşlerinin destekleyici tutumda olduğunu belirtmiştir. Bu katılımcılar, eşlerinin ev işleri, çocuk bakımı ve temizlik gibi işlerde kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Tutumları genellikle pozitifdir ve eşlerinin desteğinden memnun oldukları aşikardır. Diğer yandan, bazı katılımcılar (K4, K5, K8, K9, K14) eşlerinin yetersiz destek sunduğunu ifade

etmiştir. Bu katılımcılar, eşlerinin ev işleri ve çocuk bakımı gibi konularda yeterli katkıda bulunmadığını belirtmiştir. Tutumları genellikle negatiftir ve eşlerine karşı olumsuz bir tutum sergilemektedirler. Bu durum, feminist yaklaşımın perspektifine göre desteklenmektedir. Feministler, çocukların sorumlulukları ve ev içi görevlerin eşit şekilde paylaşılmasına önem vermektedir. Ayrıca, bakım işlevi de feminist yaklaşımın odak noktalarından biridir. Bu, hem sağlık sorunu yaşayan aile bireylerine yönelik kısa vadeli bakımı kapsar, hem de uzun vadeli bakımı içermektedir (Giddens, 2012, s. 281). Feminist yaklaşım, cinsiyete dayalı rol ayrımlarını ele alırken, kadınların aile içindeki sorumluluklarını ve eşlerinin desteğini değerlendirmektedir. Bu perspektif, adil ve eşitlikçi bir aile yapısını desteklerken, cinsiyet rollerinin daha dengeli bir şekilde dağıtılmasını savunmaktadır.

Tablo 9

İş Yerinde Sorun Yaşama Durumu ve Aile Yaşantısına Etkisi

Katılımcılar	Tema
K7	İş stresi ve yorgunluğun aileye yansması
K4	İş stresi ve yorgunluğun aileye yansması
K5	İş stresi ve yorgunluğun aileye yansması
K6	İş stresi ve yorgunluğun aileye yansması
K1	İş stresi ve yorgunluğun aileye yansması
K12	İş stresi ve yorgunluğun aileye yansması
K8	İş yerindeki insan ilişkilerinin aileye etkisi
K14	İş ve aile dengesi
K10	İş ve aile dengesi
K15	Sorun yaşamıyorlar
K11	Sorun yaşamıyorlar
K2	Sorun yaşamıyorlar
K3	Sorun yaşamıyorlar
K9	Sorun yaşamıyorlar
K13	Sorun yaşamıyorlar

Araştırmada, katılımcılara iş yerinde sorunlar yaşayıp yaşamadıkları ve bu durumun aile hayatlarına etkisi hakkında bilgi edinmek amacıyla "İş yerinizde sorunlar yaşıyor musunuz? Bu durumun aile yaşantınıza etkisi nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Tablodaki verilere göre, bazı katılımcılar (K7, K4, K5, K6, K1, K12) iş yerinde sorunlar yaşamaktadır ve bu sorunlar iş stresi ve yorgunluğa neden olmaktadır. Bu durum ise aile yaşantısına olumsuz etkiler yansıtılmaktadır. İş stresi ve yorgunluk, katılımcıların aileleriyle zaman geçirmelerini sınırlamakta, iletişim kopukluğu ve duygusal gerilim gibi sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca, iş yerindeki insan ilişkilerini; "K8: Sosyal hayatımda konuşkan samimi bir insanım ama iş yerinde bu yönünüzü gösterdiğinizde sürekli size sorumluluğunuz olmayan işleri

devretmeye kalkıyorlar. Çok fazla adaletsizlik, adam kayırma var... Ailem elbette bu durumdan etkileniyor. Eve gergin sinirli geldiğim günler oluyor.” söylemleri ile ifade etmiştir. Bununla birlikte iş ve aile dengesini katılımcı “K14: Elbette yaşıyorum, stresli gergin geçen günüm oluyor ama asla aileme yansıtmam. Benim için iş işte kalır” şeklinde ifade ederken katılımcı “K10: Genel olarak yaşamıyorum, çalışma arkadaşlarımdan, ortamdan memnunum.” şeklinde ifade ettiği görülmüştür. Bu durumu sosyolojik olarak incelediğimizde, iş ve aile yaşamının birbirini etkileyen dinamikler olduğunu görebilmekteyiz. İş yerindeki sorunlar, çalışanların stres düzeyini artırarak aile yaşantısını olumsuz etkilemektedir. Bu durum, iş-sosyal yaşam dengesinin önemini vurgulamaktadır. İş ve aile arasında uyum sağlamak, çatışmacı yaklaşımla ele alınabilmektedir. Çatışmacı kuram, toplumda oluşan tabakaların eşitsizliğini ele almakta ve var olan yapıyı eleştirmektedir (Kasapoğlu, 2012, s. 13-16). Çalışanlar, iş yerindeki stres ve sorunlarla başa çıkarken aileleriyle olan ilişkilerinde de zorluklar yaşayabilirler. Ayrıca, iş yerindeki insan ilişkilerinin de aile yaşantısına yansması, etkileşim yaklaşımıyla açıklanabilir. Olumsuz iş ilişkileri, çalışanların aileleriyle olan iletişimlerini etkileyebilmekte ve aile içinde çatışmalara neden olabilmektedir.

Tablo 10

Annenin Çalışmasına İlişkin Olumlu/Olumsuz Düşünceler

Tema	Katılımcı Söylemleri
Ekonomik Özgürlük	<p>K1: "Kadının almış olduğu eğitimden dolayı çalışma hayatında yer edinmesi donanımlı anne figürünü karşımıza çıkarır... Çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir."</p> <p>K3: "Her kadın çalışmalı... Ekonomik olarak insan rahat hissediyor."</p> <p>K6: "Kendi istediğimi alabiliyorum ve sevdiğim mesleği yapıyorum. Çocuğuna iyi bir gelecek sunabilmek adına çalışmak güzel bir şey ayrı bir huzur."</p> <p>K8: "Her kadın aldığı eğitimi mesleğe dönüştürmek ister, ailesine destek olmak, çocuklarının eğitimi, geleceği için güzel şeyler yapmak ister."</p> <p>K2: "Çocukla anne arasındaki sağlıklı iletişim için anne çalışmamalı. Çocuğun gelişim evrelerinde bir anne olarak çocuğunun yanında olamaması aşılabilir problemler yaratabilir."</p> <p>K10: "Çalışan annelerin çocukları ile daha fazla kaliteli zaman geçirdiğine inanıyorum."</p> <p>K9: "Çocuklarımızın arkasında durmalıyız. Onlarla gerçekten ilgilenirsek bu problemleri aşabileceğimize inanıyorum."</p>
Çocukla İlişki	<p>K13: "Keşke herkesin yeteri kadar maddi olanağı olsa da bütün anneler tüm zamanlarını çocukları ile geçirebilseler."</p>

Olumlu Yönler

K14: "Bir anne çocuğu ilkokul çağına gelene kadar çalışmamalı."

K5: "Şartlar el verdiği takdirde bebeği 2 yaşına gelene kadar annenin bakması taraftarıyım sonrasında belki çalışabilir."

K9: "Biz kadınlar nazik, hassas bir o kadar da çocuk sahibi olacak kadar da güçlü ki."

K4: "Kadının çalışması, maddi ve manevi bağımsızlığı için önemlidir."

K7: "Anne çalışırsa çocuğun bağımsızlık duygusu daha fazla gelişir. Ayrıca kadının toplumda daha aktif olması da önemlidir."

K8: "Çalışan anneler çocuklarına rol model olur, kendi hayatlarında başarıya ulaştıklarını gösterirler. Ayrıca aile ekonomisine de katkıda bulunurlar."

K12: "Kadınlar iş hayatında daha çok yer almalı, kendilerini geliştirmeli ve bağımsız olmalılar."

K11: "Kadınların çalışması hem kendilerine hem de topluma faydalıdır."

K15: "Her kadının kendi tercihlerine saygı duyulmalı. Kimi anneler çalışmak ister, kimi anneler evde kalmak ister. Önemli olan kadının mutlu olması ve çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayabilmesidir."

Katılımcılara yöneltilen "Bir annenin çalışması hakkında olumlu/olumsuz düşünceleriniz nelerdir?" sorusu, çocuk sahibi kadınların çalışma hayatında yer almanın avantaj ve dezavantajlarına yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla sorulmuştur. Tabloda yer alan katılımcıların düşünceleri incelendiğinde, annenin çalışmasına yönelik olumlu ve olumsuz düşüncelerin belirtildiği görülmektedir. Bazı katılımcılar, annenin çalışmasının ekonomik özgürlük, kişisel gelişim, örnek olma ve aile gelirine katkı gibi olumlu sonuçlar doğurduğunu ifade ederken aynı zamanda çalışmanın annelerin özgüvenini artırdığını, bağımsızlık hissi verdiğini ve rol model olmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Ancak, bazı katılımcılar annenin çalışmasının olumsuz etkileri olabileceğini düşünmektedir. Bunlar arasında çocukla ilişkinin zedelenebileceği, çocuğun anneden ayrı kalmasının problemlere yol açabileceği, aile içindeki sorumlulukların ihmal edilebileceği gibi endişeler bulunmaktadır. Ayrıca, bazı katılımcılar çalışan annelerin yorgunluk ve stres yaşayabildiğini, aile içindeki rollerin karmaşıklıktan dolayı huzursuzluklar oluşabildiğini düşünmektedirler.

Tablodaki veriler tek bir sosyolojik kuramı kesin olarak desteklememektedir. Farklı katılımcıların farklı düşünceleri ifade etmesi, çeşitli sosyolojik yaklaşımların birleşimini yansıtabilmektedir. Örneğin, yapısal işlevsel yaklaşım, annenin çalışmasının aile ekonomisine katkı

sağladığı ve bireylerin rollerini yerine getirmelerine yardımcı olduğu açısından destekleyici olabilmektedir. Çatışmacı yaklaşım ise annenin çalışmasının toplumsal eşitsizlikleri ve çatışmaları artırabileceğini vurgulayabilmektedir. Dolayısıyla katılımcı görüşleri, annenin çalışmasına ilişkin farklı düşünceleri yansıtmaktadır.

Tablo 11

Çalışan Bir Anne Olarak Hayal Edilen Yaşam

Tema	Katılımcı Söylemleri
İş Yükü ve Zaman	K1: "İş yükümün az olması, eve daha çok vakit ayırmak."
	K2: "Öğlene kadar çalışmak, çocuklarımla daha çok vakit geçirmek."
	K10: "Daha kısa çalışma saatleri olabilirdi. Evime çocuklarıma daha çok zaman ayırmayı istedim."
	K5: "İş saatlerinin daha kısa olması, iş yoğunluğunun daha az olması, çocuklarıma daha fazla vakit ayırmak, ev işlerinde eşimin daha fazla destek olması."
	K12: "Yarım gün çalışmak istedim."
	K6: "Aileme biraz daha vakit ayırmak. Çalışmak güzel fakat daha kısa süreli olsaydı daha iyi olabilirdi."
	K9: "Çocuğumla daha fazla vakit geçirmek, maddi yönden sorun yaşamamak."
	K14: "Kızımın doyasıya gezmek, eğlenmek, vakit geçirmek ve bunları plansız yaşamak."
	K3: "Çocuğuma yeterli düzeyde imkân sağlayabilmek. Geleceğine yatırım yapmak istiyorum. Daha iyi koşullarda daha yaşanabilir ortamda olmayı hak ediyor. Tüm çabam bu yönde."
	K7: "Kişisel ve aile yaşantımdan maddi manevi ödün vermek zorunda kalmadan mesleki yaşantımı sürdürebilmek isterim."
Aile İmkânları	K13: "Rahat ve psikolojik olarak dingin bir iş hayatı ve bütün enerjimin çocuğuma kaldığı zaman dilimi istedim."
	K8: "İş yerinde huzurlu, kendimi iyi hissederek çalışmak, çalıştığımın karşılığını alabilmek, çocuklarıma yetebilmek ve ekonomik kaygı yaşamadan rahat bir emeklilik geçirmek istedim. Birde her anne gibi çocuklarımla iyi yerlere gelmesini istiyorum."
	K11: "Daha verimli kaliteli bir yaşam ve çocuklarımla için öyle bir gelecek."
	K15: "Tam da şu anda yaşadığım gibi."
İdeal Hayat	K4: "Hayal ettiğim gibi yaşıyorum zaten."

Katılımcılara yöneltilen "Çalışan bir anne olarak hayal ettiğiniz yaşam nasıldır?" sorusu, çalışan çocuk sahibi kadınların ideal bir yaşamı hayal edip etmediklerini ve mevcut yaşamlarının bu hayale ne kadar uygun olduğunu öğrenmek amacıyla sorulmuştur. Tablo incelendiğinde İş Yükü ve Zaman K1, K2, K5, K6, K9, K10 ve K14 gibi katılımcılar, iş yüklerinin azalmasını ve çocuklarına daha fazla zaman ayırabilmeyi istemektedir. Çalışma saatlerinin kısaltılması, iş yoğunluğunun azaltılması ve ev işlerinde eşlerinin daha fazla destek olması talepleri vurgulanmaktadır. Bu durum, çalışan annelerin aileleriyle daha kaliteli zaman geçirmek, çocuklarına daha fazla vakit ayırmak ve aile hayatını dengelemek istediklerini göstermektedir. Aile İmkânları K3, K7, K8, K11, K13 ve K15 gibi katılımcılar, iş hayatlarında maddi ve manevi ödünler vermeden, çocuklarına daha iyi imkânlar sunabilmek, ailelerine yeterli düzeyde destek olabilmek ve ekonomik güvence sağlayabilmek istemektedir. Bu durum, çalışan annelerin ailelerinin refahını ve çocuklarının geleceğini önemsediklerini ve bunun için çaba gösterdiklerini göstermektedir. İdeal Hayatı K4 ve K12 gibi katılımcılar, mevcut yaşamlarının ideal olduklarını ve hayal ettikleri gibi yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu durum, bazı çalışan annelerin mevcut durumlarından memnun olduklarını ve hayallerine ulaşabildiklerini göstermektedir. Bu durumu desteklemek adına çatışmacı kuramdan faydalanılabilir. Çatışma teorisi, iş ve aile arasındaki çelişkili taleplerin çalışan annelerin deneyimlerini etkilediğini ve aile imkânlarına yönelik beklentilerinin bu çatışmadan kaynaklandığını öne sürmektedir.

Katılımcıların İş Hayatına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın son bölümünde, çalışan annelerin iş hayatıyla ilgili sorunlarını incelemek amacıyla katılımcıların algıları araştırılmıştır. Çalışan annelerin iş hayatındaki deneyimleri, algıları ve yaşadıkları zorluklar bu bölümde ele alınmıştır.

Tablo 12

Katılımcıların İş Hayatına Yönelik Bakış Açıkları

Katılımcılar	Neden Çalışıyorsunuz?	İşinizi Seviyor musunuz?	Çalışmak Sizi Nasıl Hissettiriyor?	İş yerinizde kadınsı rollerinizde n uzaktığınız düşünüyor musunuz?	İşyerinizde izin konusunda problem yaşadınız mı?
K1	Ekonomik özgürlük	Evet	Özgüvenli	Kısmen	Hayır
K2	Aile büyüğü isteği üzerine	Evet	Bazen zor, bazen de tatmin	Hayır	Hayır

			ediyor		
K3	Ekonomik özgürlük	Kısmen	Kimi zaman mutlu kimi zaman yorgun	Hayır	Hayır
K4	Ekonomik özgürlük	Evet	Özgüvenli	Hayır	Hayır
K5	Mesleği olduğu için	Evet	Çalışmayı çok seviyorum. Bu yüzden kendimi dinlemiyorum	Hayır	Kısmen
K6	Ekonomik özgürlük	Evet	Bazen iyi bazen kötü	Kısmen	Evet
K7	Ekonomik İhtiyaçlar	Hayır	Mutsuz	Kısmen	Evet
K8	Ekonomik özgürlük	Evet	Ara sıra gergin, ara sıra iyi hissettiriyor	Kısmen	Evet
K9	Ekonomik özgürlük	Evet	Güçlü hissediyor	Hayır.	Hayır
K10	Çalışmayı seviyor	Evet	Özgüvenli hissettiriyor	Hayır.	Hayır
K11	Ekonomik İhtiyaçlar	Evet	Çok iyi hissettiriyor	Evet	Evet
K12	Mesleğini sevdiği için çalışıyor	Evet	Daha dinamik	Evet	Evet
K13	Ekonomik ihtiyaçlar	Hayır	Kötü hissettiriyor	Hayır	Hayır
K14	Ekonomik ihtiyaçlar	Evet	Çalışkan ve dinç	Evet	Evet
K15	Ekonomik ihtiyaçlar	Evet	Daha özgür	Kısmen	Hayır

Katılımcıların çoğunluğu ekonomik özgürlük nedeniyle çalıştığını belirtmiştir. Bu durum, ailelerine destek olma ve daha iyi yaşam koşullarını sağlama ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Çalışan annelerin çoğu işlerini sevdiklerini ifade etmişlerdir. İşlerini sevmeleri, onları daha özgüvenli hissettirdiğini ve çalışma sürecini olumlu bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Katılımcılar, çalışmanın bazen zorluklarla ve yorgunlukla birlikte geldiğini belirtmişlerdir. Ancak genel olarak çalışmanın dinç ve aktif hissettirdiği görüşünde birleşmişlerdir. Kadınsı rollerden uzaklaşma konusunda katılımcılar farklı düşüncelere sahiptir. Bazıları bu durumu yaşadıklarını düşünmezken, bazıları kadınsı rollerden uzaklaşmanın iş yerlerinde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. İşyerinde izin konusunda problem yaşayan katılımcı sayısı sınırlıdır. Büyük çoğunluk izin konusunda problem yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 13

Çocuk Sahibi Olmanın Kariyer Hayatına Etkisi

Katılımcılar	Tema	Bazı Katılımcı Görüşleri
K1, K2, K12	Kariyer Etkisi Var	"Haliyle biraz gerilettili. Çocuk sahibi olmak kesinlikle bir kadının çalışma hayatını etkiliyor." (K1)
K4, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K13, K14	Kariyer Etkisi Yok	"Kariyer hedefim yok. Hayat şartları gereği çalışıyoruz." (K4)
K5	Pozitif Etki	"Çocuk sahibi olmak beni daha merhametli bir insan yaptı ve bu da işimi daha iyi yapmamı sağladı."
K3	Genç Yaşta Etkisi Yok	"Şu an da olumsuz hiçbir etkisi yok. Daha çok gencim istediğim kariyeri yapabilirim. Çocuğum buna engel teşkil etmez."
K15	İkinci Planda Kariyer	"Hiçbir olumsuz etkisi yok. Ben oğlum 2 yaşındayken çalışmaya başladım."

Çalışan annelerin aile ve kariyer hayatıyla ilgili düşüncelerini anlamak amacıyla, katılımcılara "Çocuk sahibi olmanızın kariyer hayatınıza etkisi nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Tablo incelendiğinde kariyer etkisi var kategorisinde K1, K2 ve K12 numaralı katılımcılar yer almaktadır. K1, çocuk sahibi olmanın kadınların çalışma hayatını kesinlikle etkilediğini belirtirken, diğer katılımcılar da benzer bir görüşe sahiptir. Kariyer etkisi yok kategorisinde K4, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K13 ve K14 numaralı katılımcılar bulunmaktadır. Bu katılımcılar, çocuk sahibi olmanın kariyer hedeflerini etkilemediğini ifade etmişlerdir. Onlar için çocuk sahibi olma,

yaşam şartları gereği çalışmalarını gerektiren bir durumdur. Pozitif etki kategorisinde sadece K5 numaralı katılımcı yer almaktadır. K5, çocuk sahibi olmanın kendisini daha merhametli bir insan yaptığını ve bu durumun işine olumlu bir şekilde yansıdığını belirtmiştir. Genç yaşta etkisi yok kategorisinde yalnızca K3 numaralı katılımcı yer almaktadır. K3, şu anda genç olduğunu ve çocuğunun kariyerini etkilemediğini ifade etmiştir. İkinci Planda Kariyer kategorisinde yalnızca K15 numaralı katılımcı yer almaktadır. K15, çocuğu 2 yaşındayken çalışmaya başladığını ve çocuğunun kariyerini olumsuz etkilemediğini belirtmiştir. Dolayısıyla katılımcıların çocuk sahibi olmanın kariyer hayatlarına etkisi konusunda farklı görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Bazı katılımcılar çocuk sahibi olmanın kariyerlerini olumsuz etkilediğini düşünürken, diğerleri böyle bir etkinin olmadığını ifade etmektedir. Bu durum, kadınların kariyer ve çocuk sahibi olma arasında denge kurmaya çalıştıkları ve bu dengeyi farklı şekillerde deneyimlediklerini göstermektedir. İş hayatına yönelik cinsiyete dayalı beklentiler, toplumsal normlar ve aile desteği gibi faktörler, katılımcıların bu konudaki algılarını etkilemektedir. Örneğin, ekonomik ihtiyaçlar çocuk sahibi olmayı zorunlu hale getirebilirken, kariyer hedefleri olan bireylerde çocuk sahibi olma kararı kariyerlerini etkilemeyebilir.

Tablo 14

Çalışan Anne Olarak İş Yerinde Yaşanan Zorluklar

Katılımcılar	Tema
K7, K10, K14, K8, K11, K12	İzin almak
K2	Uyum sağlamak
K1, K4	Evdeki sorumluluklar
K5	Verimlilik sorunu
K6	Müdürün davranışları
K9	Genel memnuniyet
K3, K13, K15	Zorluk yaşamamak

Çalışan annelerin iş yerlerinde ne tür zorluklarla karşılaştıklarını anlamak amacıyla katılımcılara “Çalışan anne olarak iş yerinizde yaşadığınız zorluklar nelerdir?” sorusu sorulmuş ve yanıtlar alınmıştır. Tabloya göre, en çok ortak görüş izin almak konusunda belirtilmiştir. K7, K10, K14, K8, K11 ve K12 kodları ile temsil edilen katılımcılar iş yerinde izin konusunda zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumu K10 şu şekilde ifade etmiştir: “Sürekli izin alıyor olmak zorunda kalmak benim yaşadığım zorluklardan biri çünkü çocuklar hasta olduğu zaman kesinlikle yanlarında olmak istiyorum anneleri olarak.” Bu veriler, çatışmacı kuramla ilişkilendirilebilir. Çatışmacı kurama göre, çalışan annelerin iş yerinde karşılaştıkları zorluklar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kadınlar, anne rolleri ve iş hayatı arasında denge

sağlamak için ekstra çaba harcamak zorunda kalırken, izin alma süreçlerinde ayrımcılıkla karşılaşabilmektedir.

Tablo 15

Çalışan Anneler İçin Politika Düşünceleri

Katılımcılar	Tema
K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K14	Politikaların yetersizliği
K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K14	Politikaların geliştirilmesi gerekliliği
K5, K6, K9, K14	Politikaların güzel olduğu ancak yetersiz bulunduğu
K2, K4, K14	Doğum izninin yetersizliği
K8	Politikalardaki bilinçsizlik ve eksiklik
K8, K12	Politikaların sorunları çözmemesi
K14	Maddi zorluklar
K4, K15	Anne-bebek bağımlılığı ve yanında olma gerekliliği

Çalışmaya katılan çocuk sahibi kadınların, devlet tarafından desteklenen politikalar hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla "Çalışan annelere yönelik politikalar (çocuk bakım ve emzirme odaları, yarım çalışma ödeneği, kısa zamanlı çalışma, süt izni, doğum desteği vb.) hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmuştur ve çeşitli yanıtlar alınmıştır. Tabloda en çok ortak görüş, politikaların yetersizliği olarak göze çarpmaktadır. Bu katılımcılar, politikaların çalışan annelerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşünmektedir. Katılımcı K2; "Yetersiz. İyileştirilmeli. Doğum izni arttırılmalı. Bu politikalar biz annelerin iş, ev ve çocuk stresini azaltmaya yetmiyor." diyerek görüşünü bildirmiştir. Katılımcı K5, "Bu politikaların güzel olduğunu düşünüyorum ama yetersiz buluyorum." diyerek yapılan politikalardan hoşnut olduğunu fakat geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Benzer şekilde katılımcı K6'da; "Güzel yöntem diye düşünüyorum. Ama yetersiz." şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 16*Çalışan Anneler İçin İş Hayatına Yönelik Devlet Politikalarının Talepleri*

Katılımcılar	Tema
K1, K4, K6	Çalışma saatlerinin azaltılması
K2, K5, K9, K10, K14	Ücretsiz izinlerin artırılması
K3, K13	Doğum izninin artırılması
K2	Aile iş uyumunun sağlanması
K6	Daha kısa ve daha az yorucu çalışma saatleri
K7	Kadın ve anne kimliğinin gözetilmesi
K14, K11, K12	Maddi destek ve kreş hizmetleri
K8	Esnek çalışma şartları

Katılımcılara yöneltilen son soru, "Çalışan bir anne olarak iş hayatına yönelik devletten ne gibi politikalar üretmelerini talep edersiniz?" şeklindedir. Bu soruyla katılımcılardan, devletin çalışma hayatında çalışan annelere yönelik olarak hangi politikaları geliştirmesini talep ettikleri öğrenilmek istenmiştir. Tablo 16 incelendiğinde; daha esnek çalışma saatleri, genişletilmiş izin süreleri (hem ücretli hem ücretsiz), daha uzun doğum izni ve iş yerlerinde kreş hizmeti gibi politikaların devlet tarafından uygulanmasını talep etmişlerdir. Katılımcı K1; "Çalışma saatlerinin azaltılması, izinlerin ücretli olarak arttırılmasını isterdim." diyerek çalışan annelerin mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir. Katılımcı K2; "Ücretsiz izinlerin arttırılmasını talep ederdim. Çocukların yanlarında olabilmesi için ailelere daha fazla olanak tanınabilir." diyerek aile iş uyumunun daha olanaklı hale gelmesi yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcı K14; "Doğum izinleri en az 1 yıl olması gerekli, bakıcı parası gibi maddi destek yapılmalı." diyerek farklı aile politikalarının uygulanmasını talep etmiştir. Ayrıca, katılımcılar arasında mesleki yönden kadınların teşvik edilmesi ve annelik rollerinin göz ardı edilmemesi gerektiği yönünde talepler de bulunmaktadır. Bu sonuçlar, devletin çalışan annelere destek olacak politikalar geliştirmesi gerektiğini ve çalışan annelerin iş hayatında başarılı olabilmeleri için gerekli önlemleri alması gerektiğini göstermektedir.

Toplumsal düzen içindeki davranışlar, belirli normlara uygun olarak yapılandırılmış ve bireyler arasındaki ilişkileri şekillendiren bir yapıya sahiptir. Bu yaklaşıma göre, toplumdaki davranışlar, toplumsal normlar ve işlevler doğrultusunda işlemektedir (Jary ve Jary, 1991, s. 29). Bu tabloda da, çalışan annelerin talepleri, toplumsal yapıdaki eşitsizlikler ve iş dünyasındaki cinsiyet rolleriyle ilişkilendirilmektedir. Çalışma saatlerinin azaltılması, ücretsiz izinlerin arttırılması ve aile iş uyumunun sağlanması gibi talepler, yapısal değişikliklerin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlk çağlardan günümüze kadar gelinen bu süreçte birçok toplumsal değişim yaşandığı gibi aile de değişimden payını almıştır. Bu değişimler yaşanırken tarih boyunca en çok etkilenen de nispeten kadın olmuştur. Hem fabrikada hem de ev içinde çalışan çocuk sahibi kadınlar zaman içerisindeki değişimi ile birlikte fabrikadan hizmet sektöründe birçok alanda yer almıştır. Geliştirilen politikalarla birlikte çalışan anne daha fazla işgücü piyasasında yer almış ve toplumdaki konumu, yeri ve rolleri de değişime uğramıştır. Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, çalışan annelerin iş hayatıyla aile yaşamını dengeleme çabalarının ve bu dengeyi sağlarken karşılaştıkları zorlukların önemini vurgulamaktadır. Katılımcıların görüşlerine dayanarak, çalışmanın maddi kazanç sağlamak ve aile ihtiyaçlarını karşılamak için gereklilik olarak görüldüğü, ancak bu durumun beraberinde bir dizi sorumluluk, zorluk ve olumsuz etki getirdiği ortaya çıkmıştır. Bu etkiler arasında, zaman yetersizliği, yoğunluk, çocuklara yeterince ilgi gösterememe, özel günlerde çocukların yanında olamama isteği ve stres gibi faktörler bulunmaktadır. Diğer yandan, çalışan annelerin iş yaşamındaki davranışlarının kişisel tercihlere ve koşullara bağlı olarak değiştiği ve her kadının deneyiminin farklı olduğu belirlenmiştir. Özellikle, çocuk sahibi kadınların iş hayatında desteklenmesi ve esneklik sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum, kadınların hem aile yaşamlarını hem de kariyerlerini başarıyla sürdürebilmeleri için önemli bir adımdır. Önemli olan, çocuk sahibi kadınlara iş hayatında destek ve esneklik sağlayacak politika ve önlemlerin uygulanmasıdır. Bu şekilde, kadınlar hem aile hayatında hem de kariyerlerinde başarı elde edebilmektedir. Yapılan bu çalışmanın bulguları, literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer temalar ve bulgular ortaya koymaktadır. Özgür'ün (2020) çalışması, Muğla ilinde bankacılık sektöründe çalışan çocuklu kadınların iş ve aile yaşamlarındaki deneyimlerini ve bu deneyimlerin tarihsel süreç içinde nasıl değiştiğini ele almaktadır. Yapılan bu çalışmada da, çalışan annelerin iş ve aile yaşamları arasındaki dengeyi sağlama çabaları, karşılaştıkları zorluklar, aile ve iş yerindeki destek sistemleri üzerinde durulmuştur. Özgür'ün bulgularıyla bu çalışma arasında benzerlikler olduğu görülmektedir, bu da çalışan annelerin yaşadığı ortak deneyimlerin ve zorlukların farklı bölgelerde ve sektörlerde benzer olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, çalışmanın elde ettiği bulgular, çalışan annelerin iş ve aile yaşamlarını dengeleme çabalarını anlamak ve onlara destek olmak için önemli bir kaynak sunmaktadır. Bu bilgiler, kadınların ve ailelerin yaşam kalitesini artırmak ve toplumsal adaleti sağlamak adına ilgili paydaşlar için önemli bir rehberlik sağlayacaktır.

Kaynakça

- Adak, N. (2007). Kadınların ikilemi: İş ve aile yaşamı. *Sosyoloji Dergisi* (Ülgen Oskay'a Armağan Özel Sayısı), 1-15.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. Sakarya Kitabevi.
- Arat, Y. (2011). *Türkiye'de çalışan kadınlar: Çalışma yaşamında cinsiyet eşitsizliği*. Eflatun Yayınevi.
- Aslan, A. E. (2006). Cumhuriyet ve kadın memurlar. *Amme İdaresi Dergisi*, 39(4), 120-121.
- Aşık, A. G. (2013, 17 Ocak). 10. kalkınma planı ve yine Türkiye'yi kadınlar büyütebilir mi? Tepav. <https://www.tepav.org.tr>
- Atıl, Y. H. (2009). Türkiye'de üniversite kütüphanelerinde kadın işgücü. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23, 353.
- Beyenal, S. (2019). *Çalışan anne olmanın ev, iş ve sosyal yaşam üzerindeki etkileri* [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Büyük, S. ve Tansel, A. (2007). *Türkiye'de çocuk sahibi kadınların işgücü piyasasına katılımı: Eğilimler ve engeller*. T.C. Kalkınma Bakanlığı, Çalışma ve İş Kurumu Araştırma Dairesi Başkanlığı.
- Çıtak, M. (2008). Türkiye'de kadın işgücü piyasasının tarihsel süreci ve çalışan kadınların sosyal korunması. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 25-46.
- Çiftçi, Ö. (1982). *Kadın sorunu ve Türkiye'de kamu görevlisi kadınlar*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Çoban Döşkaya, F. (Editor) (2010). *21. yüzyılın eşğinde kadınlar: Değişim ve güçlenme*. 1, Dokuz Eylül Yayınları.
- Doğramacı, E. (1989). *Türkiye'de kadının dünü ve bugünü*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji* (C. Güzel Yay. Haz.). Kırmızı Yayınları.
- Hüseyinli, N. ve Hüseyinli, T. (2016). Çocuk bakımının kadın işgücü üzerinde etkileri ve hukuki düzenlemeler. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 16 (34), 108-137.
- Jary, D., & Jary, J. (1991). *The Harper Collins Dictionary Of Sociology*. HarperCollins.

- Kasapoğlu, A. (2012). Sosyolojik yaklaşımlar temelinde aile kuramları. A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Ed.), *Aile sosyolojisi* içinde (ss. 2-26). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Larossa & Reitzes. (1993) Orta sınıf babalığında süreklilik ve değişim akt. Erdem, S. (2019). *Sosyolojide temel fikirler*, 137.
- Makal, A. (2012). Türkiye’de kadın emeğinin tarihsel kökenleri: 1920-1960. A. Makal ve G. Toksöz (Ed.). *Geçmişten günümüze Türkiye’de kadın emeği* içinde (ss. 38-115). Ankara Üniversitesi Yayınevi.
- Önder, N. (2013). Türkiye’de kadın işgücünün görünümü. *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Dünyası Dergisi*, 1(1), 35-61.
- Özcan, Y. Z. ve Özbay, Ö. (2002). Sosyolojide yöntem. İ. Sezal (Ed.), *Sosyolojiye giriş* içinde (ss. 57-93). Martı Kitap ve Yayınevi.
- Özdemir, E. (2021). *Çalışan kadınların annelik ve iş hayatı deneyimleri: Gaziantep örneği* [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Özgür, G. (2020). *Tarihsel değişim sürecinde iş ve aile yaşamında kadın: Muğla ili, bankacılık sektöründe çalışan çocuklu kadınlar üzerine bir inceleme* [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Ritzer, G. (1992). *Sociological theory* (Ümit Tatlıcan, Çev.). McGraw-Hill, Third Edition.
[http://www.umittatlican.com/files/Emile%20Durkheim%20\(Ritzer,%201992\).pdf](http://www.umittatlican.com/files/Emile%20Durkheim%20(Ritzer,%201992).pdf)
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Etik Bildirim ve Etik Kurul Kararı

Yazarlar, bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir. İlgili çalışma için 24.05.2024 tarih ve <https://etikkurul.karatekin.edu.tr/dogrulama/2faa950632c54630> belge doğrulama adresinden erişilebilen Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen, Matematik ve Sosyal Bilimler Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır.

Yazarların Katkı Oranları

Birinci yazarın (Özlem ONAT) katkı oranı %60, İkinci yazarın (Hakkı KALAYCI) katkı oranı %40'tır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında çıkar çatışması yaşanmamıştır.

Finansman

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.